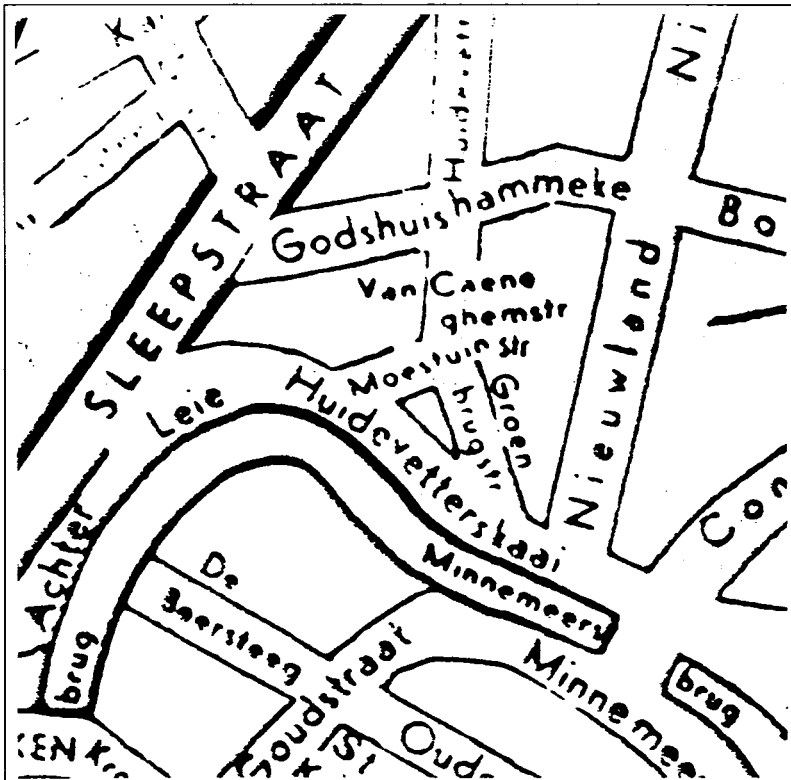

VAN DE 'HERBERGHE GHENAEMT DE GROENE' NAAR DE GROENBRUGSTRAAT

Mocht je in Gent ooit naar de Groenbrugstraat vragen, dan mag je er op rekenen dat bijna alle aangesprokenen je antwoorden met "wa? wablief?", gevolgd door "k weet nie" of "nuut fan huurt", en de rest zal je, zeker weten, naar de Groendreef sturen, bij de Rijkswacht en zo.

Het is te begrijpen: de Groenbrugstraat is een onooglijk zijstraatje aan de Huidevetterskaai. Na nauwelijks honderd meter vertakt het al in de Moestuinstraat die terug naar de Huidevetterskaai ombuigt, en in de Van Caeneghemstraat die naar het Godshuishammeke loopt (Fig. 1).

Daar komt nog bij dat de straatnaam in zijn huidige vorm niet zo oud is. Enkele oudere Gentenaars zullen zich misschien nog herinneren dat er daar aan de Huidevetterskaai een straatje lag dat de naam Groenstraat droeg. In de vorige eeuw had men het zelfs over "Het Groentje" (1). Maar die eerbiedwaardige kennis kan de verwarring alleen maar aandikken: het oude Gentse Groenstraatje verloor immers zijn naam bij de grote gemeentefusie, nu weeral zoveel jaren

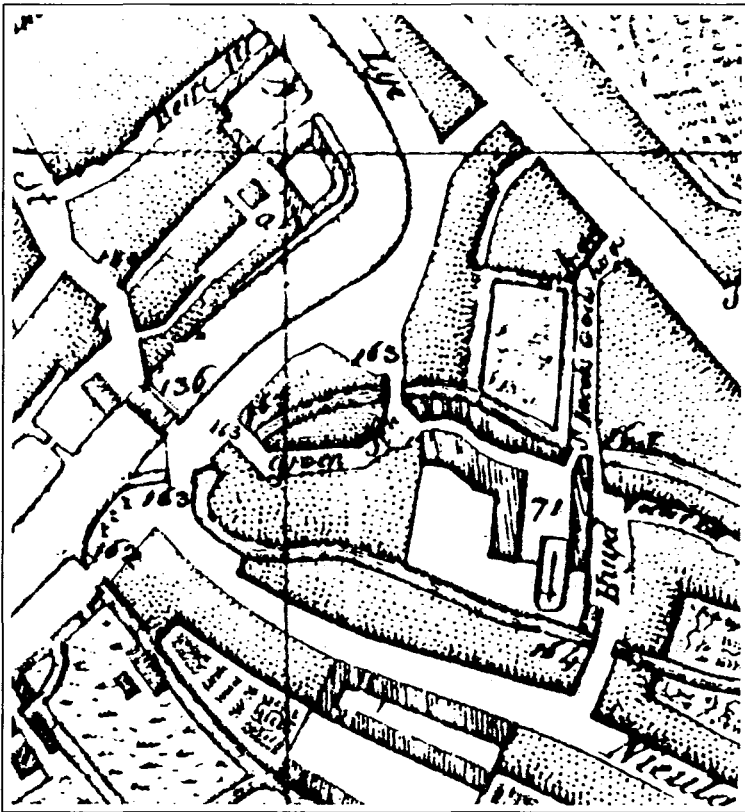

1. De Groenbrugstraat anno 1997.

geleden (1977!), aan de heel wat prestigieuzer Groenstraat op Oostakker. Hoe al deze onwetendheid en verwarring te verhelpen? Misschien zou het "groen" uit de oude en de nieuwe straatnaam ons op de goede weg kunnen leiden. Echter, veel groen valt er daar aan de Groenbrugstraat niet te bespeuren en moestuinen moet je er al evenmin zoeken. Een zwaar probleem dus. Alleen de lezers van de "Ghendtsche Tydinghen" mogen zich niet gewonnen geven: de naam Groenbrugstraat is namelijk historisch verantwoord. Hij is afgeleid van de vroegere herberg De Groene die zich hier bevond. Deze bijdrage is gewijd aan dit kleine stukje totaal vergeten Gent.

De Groenstraat

De benaming Groenstraat duikt in de stadspapieren op omstreeks het einde van de 18de eeuw (2). De welbekende kaart Goethals uit 1796 (Fig. 2) situeert de naam op het tracé van zowel Groenbrugstraat als Moestuinstreet. De Groenstraat omspande boogvormig een bouwblokje dat zich aan de Huidevetterskaai

2. De omgeving van het "Groenstraatjen" met de Minnemeersbrug (nr. 136) op haar vroegere plaats en met de drie Groenbrugjes (nrs. 163) aan beide uiteinden en middenin het straatje (Kaart Goethals, 1796).

uitstrekt van aan het huidige café De Grote Avond tot aan de oude Minne-meersbrug. Hier even opletten echter: hou er in deze tekst en de kaartfiguren rekening mee dat de Minne-meersbrug pas aan het begin van deze eeuw zijn huidige plaats verder stroomafwaarts, rechtover de Kongostraat, toebedeeld kreeg. Gedurende eeuwen lag deze Leiebrug ongeveer tegenover het Zuidelijke uiteinde van de Groenstraat in het verlengde van de Goudstraat.

Het Groenstraatje bestond destijds dus uit twee armen, heden resp. Groenbrugstraat en Moestuinstraat, die in mekaar overliefen aan de poort van het "Sente Jacobshuus upt Nieulant" (aangeduid met het nr. 71 op Fig. 2), een van de belangrijkste en oudste Gentse liefdadigheidsinstellingen (3). Die poort bevond zich aan het begin van de huidige Van Caeneghemstraat die omstreeks 1865 ongeveer in de plaats kwam van het oude binnenstraatje waarlangs de provenierswoningen van het godshuis gebouwd waren. Ooit moet het Groenstraatje in nauw verband met dit godshuis ontstaan zijn. De bebouwing en bewoning kwam er wellicht al in de 13de eeuw tot stand (4).

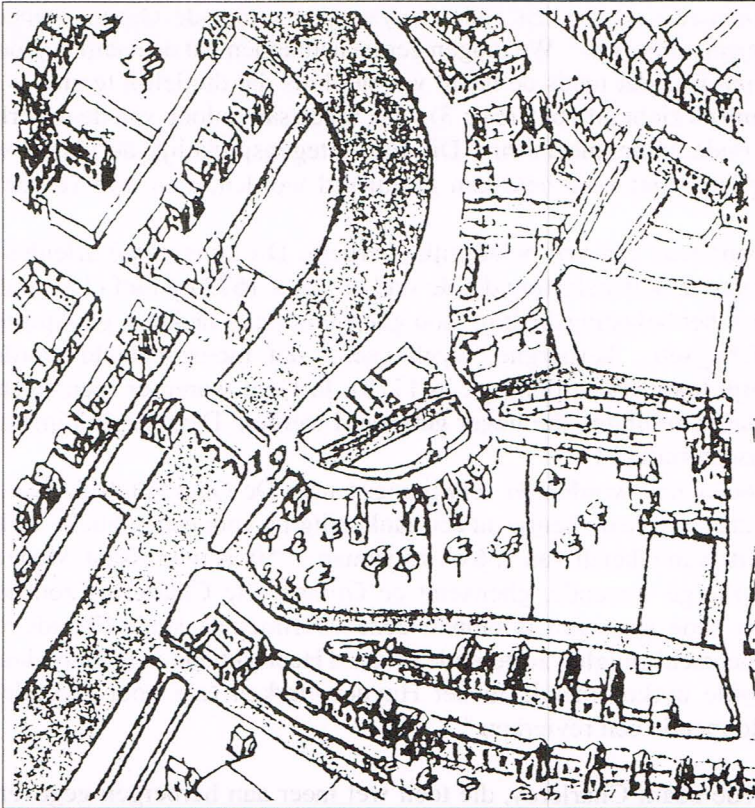
Drie Groenbrugjes, het "Cleen Minnenbrughskan" en veel water

Ook de "brug" uit de huidige straatnaam is historisch verantwoord. De kaart Goethals toont ons aan het begin van het straatje en verderop niet minder dan drie stenen brugjes, alle drie op zeer korte afstand van elkaar over hetzelfde waterloopje gelegen. Ze worden in de legende van de kaart pseudo-officieel en droogweg als "Groenbrug 1, 2 en 3" aangeduid (alle drie nr. 163 op de kaart, Fig. 2). Eén ervan, vermoedelijk het brugje dichtst bij de huidige Leie, werd in de 17de eeuw het "Cleen Minnenbrughskan" genoemd (5). Het bevatte een "schof" ter regulering van de waterhuishouding van het gebied (zie verder onder "De stad betaalt").

Deze bruggen, beter gezegd brugjes, verdienen onze aandacht. We zitten (of zakken) hier immers in waterzieke grond tussen oude Leiearmen. De huidige Leiebedding kreeg daar toen door menselijk ingrijpen vorm: de rivier werd er in de 13de eeuw de Nieuwe Leie genoemd (6). De beide waterloopjes die ons Groenstraatje ompoelden, vormden volgens de interpretatie van de tekstuele en cartografische bronnen door Dr. Gysseling, een deel van de zgn. Binnenste Oude Leie. Twee armen ervan vloeiden eertijds net stroomafwaarts van de oude Minne-meersbrug eerst in elkaar en dan in de huidige Leie. Dit zien we heel goed op het panoramisch zicht van Horenbaut uit 1619 (Fig. 3). Naar het Noorden toe vervoegden die twee waterloopjes zich opnieuw net bezuiden de Heilig-Kerstkerk, om daarna de Sleepstraat te dwarsen en in de Schipgracht uit te monden (niet op Fig. 3 zichtbaar).

Het 'Cleen Huydevetterken'

In de 18de-eeuwse "boeken van het huisgeld" met de stadsbelasting op de huizen, vinden we nog een andere naam voor ons Groenstraatje: het "Cleene

3. "De Groene" in een groene omgeving met "een revierken ommeloopende", rechts onder het cijfer 19 aan de Minne-meersbrug (Panoramisch zicht van J. Horenbaut uit 1619, litho A. Heins).

Huidevetterken" (7), niet te verwarren met het nog steeds bestaande Huidevetterken dat in het verlengde van de Van Caeneghemstraat ligt (8). Dit brengt ons naar een ander aspect dat belangrijk moet geweest zijn voor de straat en zijn bewoners: de leerlooierij. Bij de keuze van de lokalisatie van deze alleszins toen niet erg appetijtelijke beroepsactiviteit, primeerden twee factoren: overvloedige beschikbaarheid van water en niet al te kieskeurige (dus niet al te rijke) burenen. Aan beide voorwaarden kon ons straatje en zijn omgeving moeiteloos voldoen. Omtrent de huidevetterij in dit gebied is er echter niet zoveel bekend (9).

De herberg De Groene dient zich aan

Veel vroeger dan de eerste (mij) bekende vermeldingen van de namen Groenstraat en Groenbrug, was er al spraak van een herberg die eerst als "De Groene" en later, in de 19de eeuw, als "Den Groenen" aangeduid werd. Zo vinden we in 1669 (10) een bouwsubsidie verleend aan de brouwer Jan De Caestecker (11)

voor "nieuwe metswerken anden huysse ghenampt de Groene beneden de Minnemeerschbrugge". We mogen gerust aannemen dat de naam nog ouder is. Misschien was dat reeds de naam van het huis dat duidelijk te zien is op het panoramisch zicht uit 1619 (Fig. 3), vlak bij de samenloop van de waterloopjes aan de oude Minnemeerschbrug. Dit was ontegensprekelijk de plaats waar de herberg later met zekerheid kan gesitueerd worden, zoals we verder zullen zien.

De Groene was een vrij belangrijke herberg. Dit kunnen we afleiden uit de grootte van de huisbelasting die de stad er vanaf 1672 op hief (12) en de huur (13). Ook het belastingsbedrag "soo ghenampt ticke-tackbert geimposteert op de caffehuyssen... herberghe, wynhuysse..." dat moest betaald worden lag behoorlijk hoog (twee pond gr. in 1718). In Gent waren er toen slechts een vijftiental instellingen die hoger getaxeed werden. Deze lagen bijna allen in het stadscentrum (14).

In de 18de eeuw worden de verwijzingen naar De Groene talrijk. Kerckhaert (15) haalt er twee aan. Eentje uit een aankondiging voor een publieke verkoop in de Gazette van Ghendt van 1, 6 en 15 januari 1750, is interessant. We lezen er: "een Herberge wezende, ghenampt de Groene ofte Charleroy, zoo hetzelfde ghestaen ende ghelegen is binnen deze voornoemde stadt Ghendt over de Minnemeerschbrugge, zortende onder d'Heerlykhede van Nieuwlandt, ten voorhoofde uytkommende in het Huydevetterken (zie noot 8) ende rondomme loopende een revierken."

De tweede naam Charleroy, die toen wel meer aan herbergen gegeven werd (16), sloeg blijkbaar niet erg aan. We vinden alleen De Groene terug in de bronnen die verder nog aan bod komen.

Lieven 't Kindt herbouwt de Groene boven op een "steenen brugge aldaer"

De bouwaanvragen in de bundel Minnemeersch (17) bevatten een uitgebreid relaas van bouwperikelen rondom De Groene ongeveer halverwege de 18de eeuw.

Het begon in 1739 toen Pieter De Scheemaecker, huidenvetter en "proprietaris vande huysse ende herberge de Groene gestaen ende gelegen recht over de Minnemeersch brugge", aan de stadsoverheid liet weten:

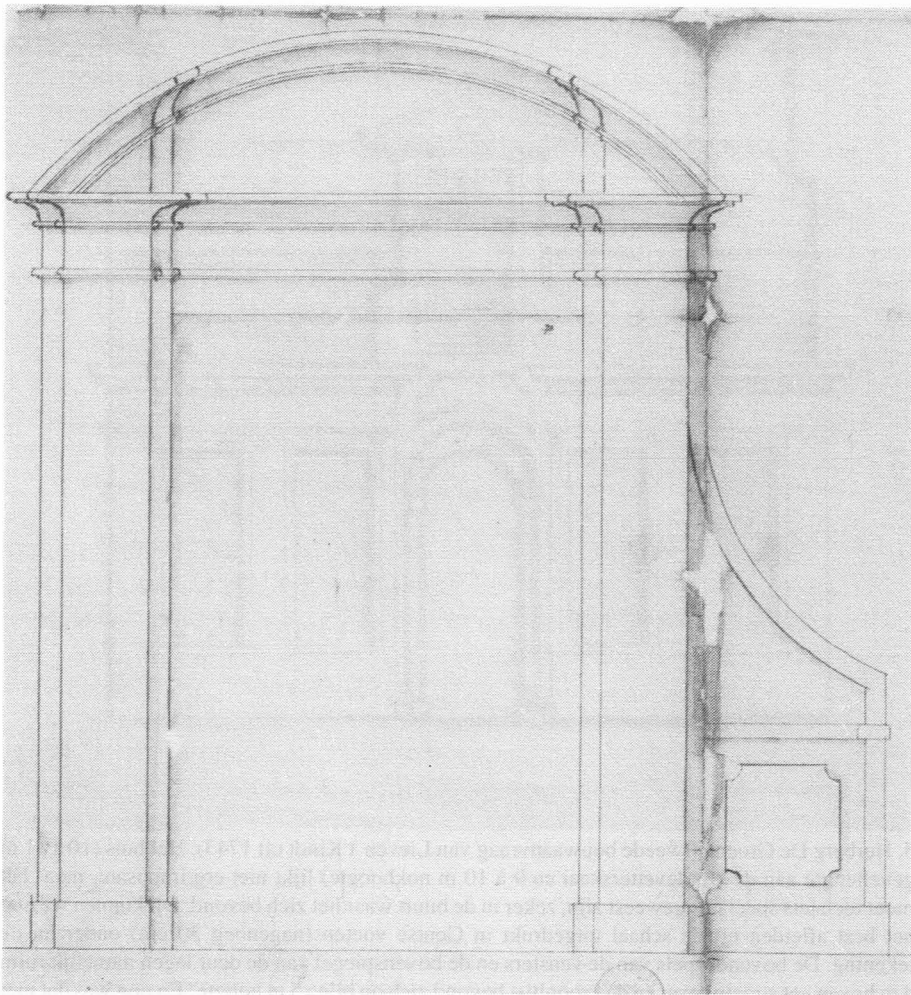
"dat hij over het vaardeken loopende voorbij den voorseide huysse, geerne soude doen maecken eene groote hauten brugge bequaem om met kootsen en paarden uyt ende in te rijden, met twee poorten d'eene ter straete - ende d' ander van binnen."

Die brug moest er komen

"noush (= schuin: haal je beste Gents eventjes boven, achtbare lezer) over de gone van voorseide Minnemeerschbrugge, ommers op de hegge (hoek) van diere."

Daarvoor wou hij een stenen kaai afbreken ter breedte van zijn brug. De stadsoverheid was echter op zijn hoede: de schepenen "consenteren...ten waere den suppliant (aanvrager) liever hadde de brugge leedende tot sijnen huysse in het steen te maecken ende verbreden."

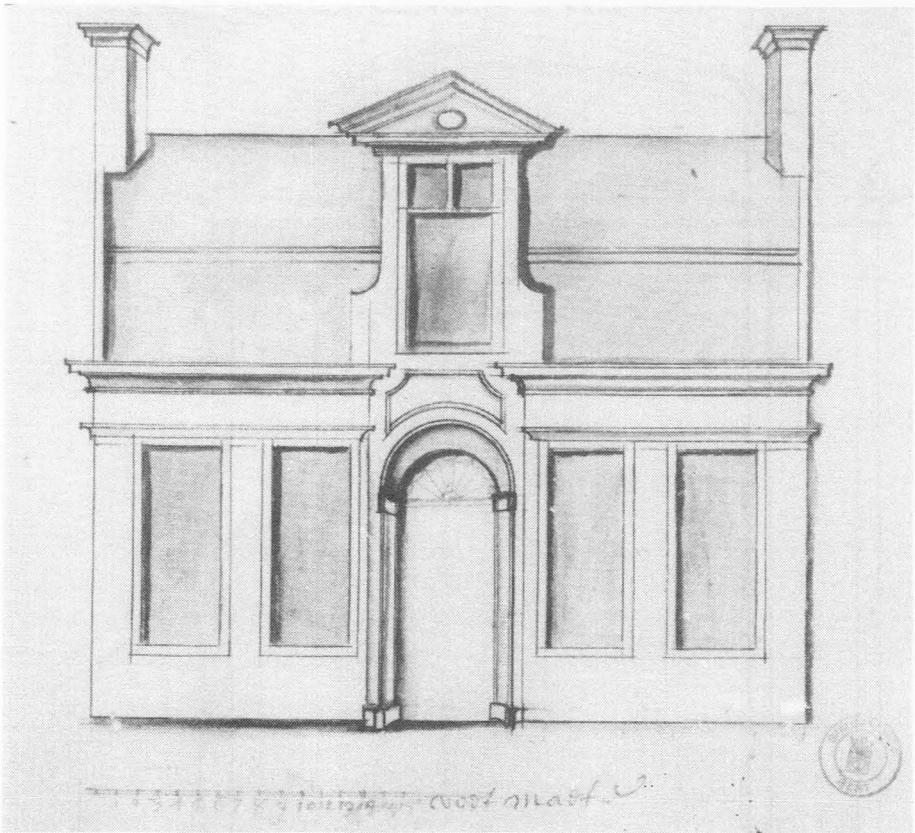
Deze schijnbaar terloopse woorden waren blijkbaar niet mis te verstaan. De Scheemaecker liet het afweten (18) maar vier jaar later in 1743, diende een nieuwe eigenaar, Lieven 't Kindt, zich ten stadhuize aan met een aanvraag voor een brug, ditmaal in steen, met daarop "een camer". Dit alles moest dienen "tot commoditeit van den suppliant, ende cieraet van dese stadt, alsmede tot conservatie vande caeye waerdoore hij sijne doorsnede sal moeten maecken."

4. Detail van de koetspoort.

Lieven mocht aan de slag op voorwaarde, uiteraard, dat de brug uit steen zou gemaakt worden en dat hij op de grond bleef waar er voorheen op gebouwd was. Een bij de aanvraag gevoegd schetsje toont de "camer" met een koetspoort er naast, die bij een hoger huis lijkt aan te leunen. Een bijkomende tekening bevat het detail van de koetspoort (Fig. 4).

Voorzeker gesterkt door dit gunstig antwoord, liep onze dankbare Lieven ("mits desen andermael bedanckende") twee maanden later weeral naar het stadhuis met een tweede, bijna identieke aanvraag voor opnieuw een "camer". Die moest er komen boven op het verlengde van de stenen brug waarvoor hem eerder al "appointment" (toenmalige Gentse stadhuistaal voor toelating) was verleend. Ook deze aanvraag werd zonder al te veel problemen ingewilligd. Wel moest hij zijn gevel twee voet (60cm) hoger maken dan oorspronkelijk

5. Herberg De Groene (tweede bouwaanvraag van Lieven 't Kindt uit 1743). Het huis (10 à 11 m gevellengte aan de Huidevetterskaai en 9 à 10 m nokhoogte) lijkt niet erg imposant, maar het moet toch iets speciaals geweest zijn, zeker in de buurt waar het zich bevond. Dit kunnen we nog het best afleiden uit de schaal uitgedrukt in Gentse voeten (nagenoeg 30 cm) onderaan de tekening. De bovendorpels van de vensters en de bovenspiegel van de deur lagen namelijk ruim 4 m boven het straatniveau en de kroonlijst bevond zich op bijna 5 m hoogte! En nog was dat niet hoog genoeg voor de stadsoverheid...

gepland. Het dak, dat mooi blauw gekleurd was op het plan (Fig. 5), moest worden "deckende met blauwe pannen". Verder moest hij "onderhouden de caije ende zuyver houdende het revierken".

De tekening, waarop we verder nog terugkomen, geeft enigszins misleidend de indruk van een eerder kleine woning (zie het onderschrift van Fig. 5). Waarom Lieven 't Kindt ook dit tweede gebouw, een volwaardig groot huis, een "camer" noemde, is ons niet duidelijk. Was dat omdat hij boven op een overwelling zou bouwen? Op het zegelpapier dat bij het plan hoort, wordt uitdrukkelijk vermeld dat het hier gaat om De Groene. Daarmee hebben we naast het petieterige huisje van Horenbaut dat vermoedelijk De Groene anno 1619 moet voorstellen, nu op afb. 5 een eerste zekere weergave van dezelfde Groene, maar dan wel in 1743.

Een mineur werkje van David 't Kindt

De tekeningen op Fig. 4 en 5, verdient wel enige commentaar. Lieven was immers een vijf jaar jongere broer van David 't Kindt (19) meester-schrijnwerker (eigenlijk architect-aannemer), houthandelaar, stadserfscheider, leraar aan de pas gestichte academie en eerste echte directeur van de stadswerken.

Het gebouw dateert uit de jaren van zijn voornaamste verwezenlijkingen: de Hoofdwacht (1738) op de Kouter, tot voor enkele jaren de Handelsbeurs, de Mammelokker (1739) aan het Belfort en het Hotel van Oombergen (1746), heden de Vlaamse Academie in de Koningstraat. De Groene kan nauwelijks de vergelijking doorstaan. Maar toch, de gevelversiering wijkt af van hetgeen toen aan de gewone huizen gebruikelijk was, en de middenpartij op afb. 5 heeft zelfs een zweempje monumentaliteit. Dat is wel een kenmerk van 't Kindt's stijl en van de rococo in het algemeen. De deuromlijsting lijkt sterk op deze van de Hoofdwacht, dat het eerste belangrijke rococo gebouw te Gent zou zijn (20). Het detail van de poortomlijsting van het eerste gebouwtje, dat met erg professionele hand getekend werd (afb. 4), verschilt dan weer aanzienlijk van de deuromlijsting van de eigenlijke herberg.

Bij het maken van vergelijkingen met de bekende monumentale gebouwen, moeten we er uiteraard rekening mee houden dat het hier een huis aan de rand van de stedelijke bebouwing betrof, dat bovendien betaald diende te worden door een vermoedelijk niet al te kapitaalkrachtig man, zoals we verder nog zullen zien.

Alhoewel een echt schriftelijk bewijs ontbreekt, kunnen we de midden-18de eeuwse Groene met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid aan David 't Kindt toeschrijven (21). De Groene kan toegevoegd worden aan het lijstje met niet of weinig bekende privé-huizen die door D. Vervenne op naam van deze bouwmeester konden gebracht worden (22).

Lieven 't Kindt in de penarie

Het liep echter al spoedig verkeerd af met Lieven 't Kindt's onderneming. Had hij zich "overbouwd", zoals dat in alledaagse mensentaal heet? We weten het niet. Hoe zou dat toch gekund hebben? Lieven was in die tijd zakelijk geassocieerd met zijn broer David (23). Misschien is het wel nuttig in deze context te vermelden dat de beroemde broer, die pas later officiële stedelijke functies zou opnemen, de reputatie had een integer man te zijn, die bij zijn dood een warboel aan documenten en een weduwe "dans une situation peu aisée" naliet (24).

Het dient gezegd, ook de tijd zat niet mee. In 1745-1747 immers kregen de Gentenaars het zwaar te verduren tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog (25).

Hoe het ook zij, de huisgeldkohieren met de taksen vermeldden in 1746 niet meer Lieven 't Kindt maar veelbetekenend "betaelt uijt de logemente", en in 1748 uit de "venditie van de effecten Kindt" (26). Tenslotte werd in 1750 het hele zootje door de schepenen van de keure te koop gesteld in de Gazette van Gendt, zoals we hoger al zagen. Lieven mocht er blijven wonen tot op 1 Augustus 1750 (27).

Maar, alsof de duivel er mee gemoeid was, ook de publieke verkoop mislukte in eerste instantie: één jaar later moesten er opnieuw de traditionele drie verkoopdagen georganiseerd worden (28).

"Eene groote vergaederig- ofte bruyloftcamer" in de Groene

Alles heeft ook zijn goede kant: dank zij de malheuren van 't Kindt weten we heel wat omtrent De Groene. We moeten niet eens veel moeite doen: we hebben de Gazette van Gendt, jaargang 1750 of 1751 met de beschrijving van het te verkopen goed maar even in te kijken.

Er waren, zoals we al zagen, twee huizen in het spel. Het ene huis, de herberg zelf, had

"elf diversche ende cierelyke kamers ende commoditeyten, mitsgaeders twee schoone kelders, voorzien van zestien schoone wijnbakken, allen staende in steen", en "eenen grooten peerdestal, benevens eene groote vergaederig- ofte bruyloftkamer."

Het andere huis ernaast gelegen (in de Groenstraat zelf) was kleiner: het had acht "cierelyke" kamers, een paardenstal en een kelder. De paardenstallen en andere stallingen waren achterin gelegen en gaven met een gemene poort uit op Nieuwland. De Groene was dus niet zomaar een armtierig cafeetje. Bij bruiloften en feestpartijen zal het er vermoedelijk wel meer dan eens rumoerig aan toe gegaan zijn en ook daarbuiten viel er daar weleens wat te beleven zoals zal blijken uit het hiernavolgende relaas.

Een zwangere dochter en "grossiere faictelyckheden" begaan door schippers

Op een (ongetwijfeld) warme zomerdag in Augustus 1760 trokken drie kerels, nadat "sij elckanderen hebben opgehist" (sic), naar De Groene, toen bewoond door Lieven Meerschaert. Het waren de minderjarige schipperszoon Judocus Roothaese, de Dendermondse schipper Carpel en een zekere Judocus Leaucourt. Zij gingen er bij die herbergier

"omme afte vraeghen ofte desselfs dochter Anna Meerschaert, de welcke haer ghevanteert hadde door de wercken vanden voornoemden Judocus Leaucourt swangher te gaen, daerbij persisterde."

Dat bleek inderdaad het geval:

"ende mits sij sulcx bleef hauden staen, heeft hetzelfde hem Leaucourt soodanig gheirriteert ende in colaire ghebracht dat hij aen de voorseide dochter Meerschaert gegeven heeft eenighe stooten ofte stampen."

De jonge Roothaese kon daarbij niet ten achter blijven. Hij zou "de voorseide dochter gehaelt hebben uijt het achterhuijs ende aldaer met sijne vuijst uijtgeslaegen (hebben) drij à vier ruyten."

Maar daarmee was het nog niet afgelopen. Er was nog volk aanwezig bij dit baldadig gedoe, met name een zekere luitenant Oudart die "hem sulcx was aentreckende". Dat beviel de anderen duidelijk niet:

"gesaementlijck met denselven eenighe woorden ghehadt hebbende"

vielen ze de militair aan. En toen die zijn degen trok, hebben ze "hem denselven (degen) ontweldight ende ter aerden gheworpen ende (hem) mitsgaeders gegeven eenighe slaeghen (en zijn) stock gebroken."

Ter bekroning van dit gesamenlijk werkje werd

"den deghe door den meergeseijden Judocus Leaucourt in het waeter geworpen."

Deze weinig fraaie geschiedenis liet de weduwe Roothaese optekenen in een rekwest aan "de edele schepenen vander Keure der stad Gent in vierscharen" (29). Zij wou daarmee genade afsmeken voor haar zoon "om hare totale ruïne te voorkomen" want zij had

"Geene andere hulpe inde conduite ende directie van haere affairen ende reijsen met haer schip."

Ze argumenteerde dat een geldboete zou voldoende zijn, temeer nog omdat uiteindelijk

"door het gonne voorschreven geene de minste mincque ofte kwaet ghevolgh en is gecauseert."

Of de edele heren van de Keure daarop zouden ingegaan zijn, valt ten zeerste te betwijfelen. Onze luitenant, verdediger van ex-maagden, zal er teveel aan geweest zijn. In een langdradig "rescript", ondertekend door onderbaljuw baron de Heems, heet het

"dat den voornoemden officier geen den minsten reden en heeft gegeven om hem te tracteren slaegen ende quetsen ghelyck sij t'saemen gedaen hebben, noch veele min te breken synen degen en gaenstock."

Hoe de zwangere dochter Anna Meerschaert erover dacht weten we niet. Daar werd geen papier aan vuil gemaakt. In de doopregisters van de Heilig-Kerstparochie werd zowat vijf maanden later, in December 1760, een kindje ingeschreven dat niet alleen de naam "Van Leaucourt" droeg, maar ook nog de eerste voornaam Judocus van zijn vader toebedeeld kreeg. Precies twee jaar nadien trouwde Anna met Judocus senior. Een Hollywood-einde, als het ware. Maar of dat in die tijd allemaal zo suikerzoet verliep, kan betwijfeld worden. Hopelijk bleef Anna verder tenminste bespaard van "stooten ofte stampen" vanwege hare Judocus.

"Ten dienste van het hospitaal der militairen deser stadt"

De herberg werd dus in de tweede helft van de 18de eeuw bezocht door militairen die er soms wel een en ander "getracteerd" kregen. In die tijd fungeerde ze zelfs als een klein militair hospitaal en stond De Groene als dusdanig in de stad bekend (30). Er zijn tijdens de vele militaire campagnes die onze voorouders 'mochten' meemaken, talrijke noodhospitalen opgericht geworden in Gent (31) en in andere steden. De Groene was echter iets meer dan dat: niet alleen fungeerden de gebouwen jarenlang in vreedstijd als zodanig, er werden ook kosten gemaakt en werken in uitgevoerd om het hospitaal te laten functioneren. Hoe een en ander in mekaar zat vernemen we uit een rekwest (32) van "Jofrouw de weduwe van Jacques Durieu in Ghendt, proprietarigghe van twee huysen ende erfven gheuaemt Den Groenen". Zij herinnert de heren schepenen van de Keure er aan dat zij van haar gehoord hebben

"het voorseijde gebauw met alle sijne dependentien omme te dienen voor hospitaal aende troupen militaire in garnisoene binnen dese stadt, ten advenante van 929 gulden 15 stuivers courant tsjaers."

Zij vervolgt

"In consideratie van welcken (zij) voor het gerief en commoditeijt mitsgaeders

gesondtheijt van de voorseijde troupen aan dit gebauw heeft gedaen considerable verandrijnghen, (met name) het plaffoneren van differente camers, het legghen van nieuwe vloeren ende planchieen, alle welcke aen (haar) seer costbaer is gheweest."

Sinds enkele jaren echter kreeg ze slechts de helft van die huur omdat er heel wat troepen uit de stad vertrokken waren
"het welcke (haar) onder correctief niet en can regarder, te min omdat (de schepenen) nochte schriftelijck nochte mondelingen opsegh en hebben gedaen."

Voor alle zekerheid voegde deze "proprietarygghe", die blijkbaar wist hoe het wereldje in mekaar zat, er nog een attestatie bij van de luitenant-colonel de Linden die zwart op wit verklaarde dat
"le louable régiment de Clerfaye ainsi que la commission des montures ont continué jusqu'à présent d'occuper nécessairement les deux maisons accoutumées pour l'hospital militaire du dit régiment et de la ditte commission militaire. Et déclarons d'en avoir encor besoin pour l'avenir pour nos malades."

Ook de bijgebouwtjes van De Groene zouden gedurende een aantal jaren een kleine bijdrage tot de militaire samenleving leveren. Zo vernemen we dat "de twee huyskens toebehoorende" aan het huis en erf "ghenaempt Den Groenen", vanaf 1764 ten dienste waren van het "hospitaal der militairen deser stadt daer-nevens gheleghen" (33).

De stad betaalt... Al is het wel even wachten

Nog een ander stukje uit het leven om en rond De Groene in die tijd kunnen we afleiden uit het uitgavenboek van de stedelijke "Ontvanger der werken" Hebbelynck (34). Daarin lezen we dat een zekere Joannes Rogiers de niet onaardige som van zes pond groten (equivalent aan zowat 60 daglonen van een metsers-diender uit die tijd) mocht ontvangen
"over zes jaren dienst van openen en sluyten van het schof aen De Groene."

Met dit "schof" kon de afloop van de watertjes naar de Leie geregeld worden en bij hoog water afgesloten (zie hoger onder Drie brugjes...). De "ordonnantie" tot betaling werd gegeven in September 1736, maar de ongetwijfeld even geduldige als gediensstige Rogiers moest nog wachten tot, jawel, de 29ste februari 1737 vooraleer hij betaald werd.

Maar de tijden veranderden en de stedelijke administratieve molen begon steeds sneller te draaien. Na amper twee jaar mocht Joan Baptiste Rogiers weeral naar de stadskas voor

"de somme van twee ponden grooten over twee jaeren gaygie over het gadeslaen van het schof ofte sluyse...omtrent De Groene."

Eén jaar later was het weeral prijs: hij kreeg

"de somme van 20 schellingen grooten (hetzij één pond groten vlaams) tjaers op het open doen ende sluyten van het grendelslot loopende vande herberghe den Groenen naer de Minneleye."

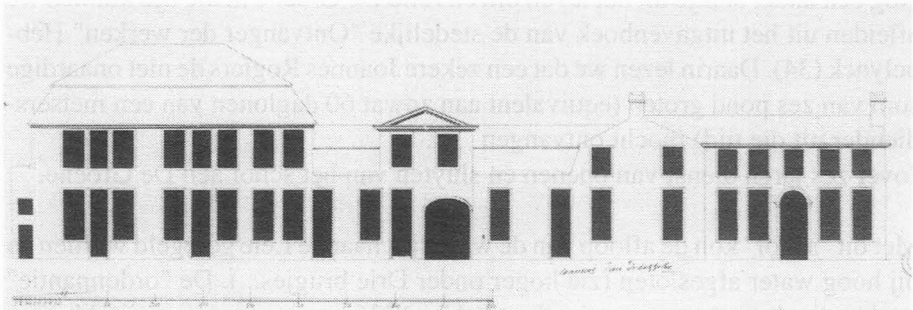
Overigens illustreert dit uiteraard nog maar eens hoeveel aandacht er moest besteed worden aan de waterhuishouding van dit gebied.

Nieuwbouw en "veranderijng" aan de "fasade" (sic) van De Groene

In 1786 werd de eigendom in drie gesplitst, maar het geheel kwam opnieuw in eigendom van één persoon: Joannes Van Driessche (35). Deze liet er geen gras over groeien: twee weken na het "appointement van mijn edele heeren schepenen" betreffende de opsplitsing, liet hij al een bouwaanvraag geworden voor zijn huis "genaemt den Groenen". Hij vroeg toestemming om veranderingen aan te brengen aan

"soo(wel) de fasade voor de (Minnemeers)brugghe als de voordere (verdere) batimenten streckende ende commende jegens het Groene straetjen."

Dit alles werd zonder meer toegestaan. Interessant hierbij is het gevelplan van het hele complex dat er bij gevoegd werd (Fig. 6). Dit plan kunnen we vergelijken met de hoger geschetste verwezenlijkingen van Lieven 't Kindt. Rechts herkennen we gemakkelijk de originele benedenverdieping van de herberg uit Fig. 5. De centrale dakkapel verdween en het mansardedak werd omgevormd tot een verdieping met ongeveer 1,8m hoge vensters en met een typisch laat-18de-eeuws weinig hellend dak. Alle muuropeningen van zowel

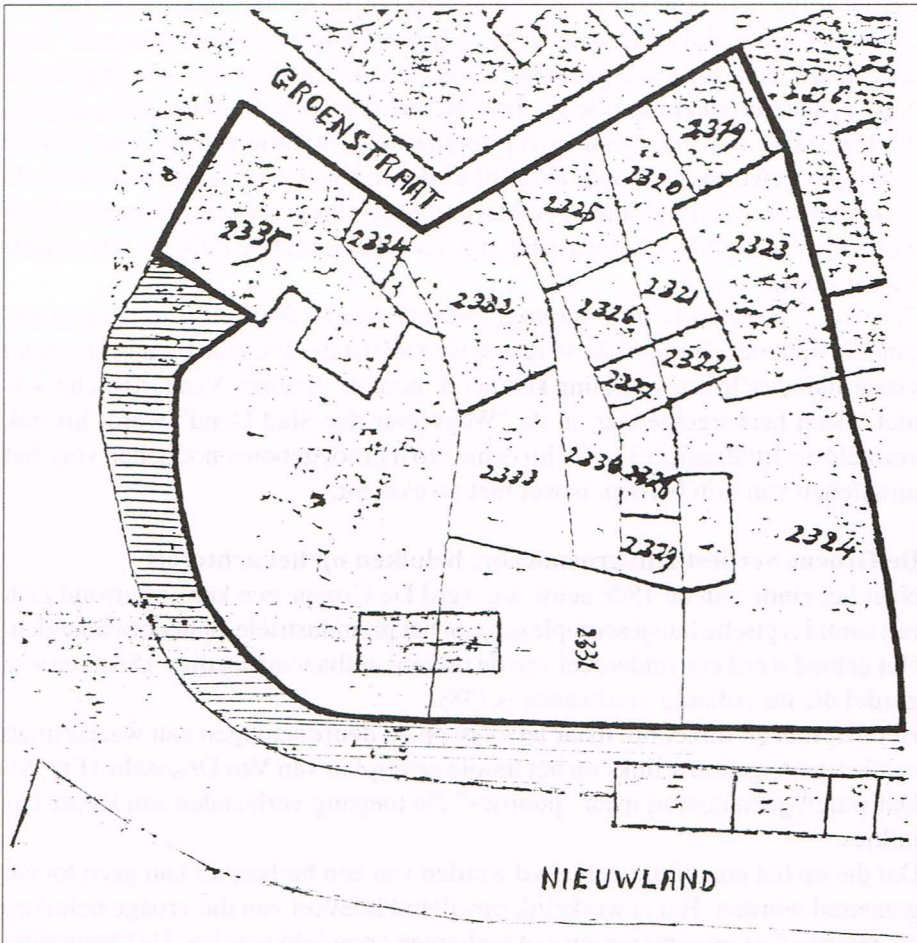

6. Het complex van Joannes Van Driessche (Bouwaanvraag uit 1786). Hierbij moeten we ons een hoek voorstellen t.h.v. de Huidevetterskaai en de Groenstraat aan de zijgevel van het rechte huis, net boven de naam van de bouwheer, en nog een hoek bij de ombuiging van het Groenstraatje, vermoedelijk net rechts van de poort (ook te zien in het Groenstraatje op Fig. 7). De voorgevel van dit huis was aan de Huidevetterskaai gelegen, de zijgevel en de overige gebouwen in de Groenstraat. Volgens dit plan lagen ook de bovendorpels van vijf deuren en van alle gelijkvloerse vensters van deze bijgebouwen, net als de eigenlijke herberg, zowat 4 m hoog. Dit was zeer waarschijnlijk niet gefantaseerd: vergelijk met de hoogte van het poortje uiterst links.

dit als van de andere gebouwen waren omzoomd met typisch eind-18de eeuwse pleisterlijsten.

De koetspoort uit Fig. 4 vinden we eveneens in licht gewijzigde vorm terug centraal op de tekening uit 1786 (36). Ze lag waarschijnlijk net voorbij de bocht in het oude Groenstraatje (zie Fig. 7).

Wanneer we nu een nieuwe vergelijking maken, ditmaal met een document uit een veel latere periode, nl. het eerste kadasterplan uit de jaren rond 1830 (Sectie A, nr. 2319 t.e.m. 2335) zien we dat we de gevelrij uit 1786 moeiteloos kunnen projecteren op dit moderne kadasterplan (fig. 7). Hierdoor kunnen we

7. Lokalisatie van De Groene (perceel Sectie A nr. 2335) en bijgebouwen (nrs. 2319-2334) op het eerste kadasterplan (ongeveer 1830). De herberg (cf. Fig. 5) zelf is links boven op de waterloop gelegen. Het gebouw met de poort (cf. Fig. 4) is te situeren op perceel 2332. Het grote gebouw links op Fig. 6 bevindt zich hier rechts op de percelen 2325, 2320 en 2319. Men herkent verder de gangetjes en de huisjes van de twee beluikjes met resp. vier en twee huisjes, die achter dit grote gebouw opgericht werden.

de oude gebouwen exact lokaliseren.

Vooreerst zien we dat Lieven 't Kindt zijn Groene destijds bijna helemaal boven op het overwelfde "revierken" optrok op het perceel Sectie A nr. 2335. Dit watertje loopt aan de overzijde van het Groenstraatje verder onder het perceel Sectie A nr. 2290.

Het tweede huis van 't Kindt, het gebouwtje met de koetspoort onder een frontonnetje, is te situeren op nr. 2332.

Een vroeg-industrieel gebouw voor een lijndraaier?

Op hetzelfde gevelplan uit 1786 zien we links op de nrs. Sectie A 2325, 2320 en 2319 een groot dubbelhuis waaraan vermoedelijk wel meer dan een "veranderinge" aan de façade gebeurde. Ook deze nieuwbouw had een ongewoon hoge benedenverdieping (zie het onderschrift van Fig. 6). Bedenk hierbij dat dit 15m hoge batiment zich in een onooglijk zijstraatje aan de rand van de stedelijke bewoning bevond. Hoewel er die tijd wel meer grote huizen in de onmiddellijke nabijheid aan de Achterleie en de Huidevetterskaai opgetrokken werden, is het toch merkwaardig dat zo'n hoog dubbelhuis in dat nauwe Groenstraatje verrees.

Een vroeg-industriële bestemming, eventueel gecombineerd met een woonfunctie, lijkt niet onmogelijk. Vergeten we niet dat de hele buurt een belangrijke vroeg-industriële ontwikkeling kende (cf. noot 9). Joannes Van Driessche was niet alleen herbergeigenaar, in de "Wegwyser der Stad Gend" wordt hij ook vermeld als lijndraaier (37). Of hij echter zo'n groot gebouw nodig had voor het uitoefenen van zijn beroep, is wel niet zo evident.

De Groene verliest zijn groendecor: beluiken op het achtererf

Naar het einde van de 18de eeuw toe werd De Groene een kern waarrond zich een aantal typische huisjescomplexen van het preindustriële Gent ontwikkelden. Het gebied werd een onderdeel van de onvoorstelbaar armoedige 18de-eeuwse gordel die nu volledig verdwenen is (38).

Het valt niet zo direct op, maar let even op de deuropeningen aan weerszijden van het grote gebouw links op het mooie gevelplan van Van Driessche (Fig. 6). Dat waren geen deuren maar "poortjes" die toegang verleenden aan kleine beluikjes.

Dat die op het eigendom gebouwd werden van een herbergier kan geen toeval genoemd worden. Het is werkelijk opvallend hoeveel van die vroege beluiken of "poortjes" er op achtererven van herbergen opgericht werden. De toenmalige herbergiers waren blijkbaar van mening dat het begrip mensen herbergen ook betekende dat ze hun erven konden volbouwen met kleine huurhuisjes. Ook Joannes Van Driessche wou niet achterblijven op dit gebied. In 1794 vinden we hem vermeld (39) als oprichter van "Verscheide huusekens op eene open erfve" aan Den Groenen. Het waren vermoedelijk piepkleine huisjes. Dit kunnen

we afleiden uit de huistaks die tot de laagste categorie behoorde. Er waren toen een zestal verschillende huurders.

Hoe die beluiken er tot stand kwamen en aangroeiden kunnen we vrij goed volgen. Vergelijken we opnieuw even de geveltekening uit 1786 van het woningencomplex van Van Driessche (Fig. 6) met de situatie rond 1830 op het eerste kadasterplan (Fig. 7). Het gangetje dat toegang gaf tot een eerste klein beluikje met vier achterhuisjes, zien we op het grondplan net links van het grote meerwoonst aan het Groenstraatje. Rechts ervan is er dan opnieuw een gangetje dat dienst deed voor een tweede beluikje met slechts twee achterhuisjes. De beide gangetjes gaven uit op de Groenstraat via de poortjes die we op Fig. 6 zien.

Al in 1786 waren er dus toegangen die typisch waren voor de beluikjes uit die tijd. Vermoedelijk werden de beluikhuisjes toen ook effectief gebouwd, al werden ze pas in de Franse tijd voor het eerst geregistreerd.

In de beginjaren van de 19de eeuw vinden we er twee groepjes van vier, resp. zes eenheden (6 demeures, 4 maisonnettes) die met de benaming (woon)"caserne" aangeduid werden (40). In 1845 waren de eerste vier huisjes op de oude kadastrale perceelnummers Sectie A 2319-2324 uitgebreid tot een "enclos" (beluik) met 18 huisjes, en de andere op de oude nrs. Sectie A 2326-2331 tot 10 huisjes (41). Wanneer die laatste uitbreiding precies plaats greep, konden we niet achterhalen. Het moet ergens tussen 1829 en 1845 gebeurd zijn. Al deze huisjes en het hele oorspronkelijke domein dat we nu al volgden sinds 1619 of daaromtrent, behoorden toen nog steeds toe aan slechts één enkele eigenaar.

Het katoenoproer van 1839 in De Groene

In dit proletarische kader in en rond De Groene speelden zich eind September-begin Oktober 1839 gebeurtenissen af die niet alleen een lokale Gentse betekenis hadden. Ze betreffen het grote katoenoproer dat ook nationaal weerklank vond en de centrale overheid dwong tot het nemen van belangrijke maatregelen. De Groene fungeerde er klaarblijkelijk als vergaderplaats van de katoenspinners die toen een goed geschoolde en sterk hiërarchisch georganiseerde groep vormden. Van daaruit vertrokken de massale petitieën naar koning Leopold I, die opgesteld werden door de spinner Caesar Van Moerkercke. Ook de massale optocht van 2 Oktober 1839 naar het gouvernementshotel en de gouverneur, vertegenwoordiger van de centrale overheid, werd er georganiseerd.

De acties van de katoenspinners in De Groene en elders waren in grote mate autonoom. Ze gingen uit van de spinners zelf, zonder decisieve inmenging van bekende politiek actieve figuren die in de verslagen van tijdgenoten en in de arbeidershistoriografie exclusieve aandacht kregen.

In het recente werk van Dr. Deneckere (42) waaruit al deze gegevens omtrent het katoenoproer en De Groene afkomstig zijn, wordt de omvang en de betekenis van de gebeurtenissen in een ruimer kader gesitueerd en daarnaast ook nog verlicht met tekenende petite histoire. Zo lezen we er hoe een audiëntie

verliep die Leopold I aan een Gentse delegatie verleende. Het groepje dat bestond uit vier fabriekscommiezen, één meesterknecht en twee fabrieksarbeiders (een spinner en een wever), mocht het volgende meemaken:

"Het onderhoud duurde meer dan een uur. Toen de afgevaardigden van het Gentse volk zich al in de antichambre bevonden, werden zij plotseling nogal heftig door Leopold gesommeerd te wachten. De grootmaarschalk verscheen en vroeg aan iedereen naam, beroep en de fabriek waar hij werkte. Het antwoord van de laatst geïnterviewde klonk: Caesar van Moerkercke, spinner, momenteel zonder werk, vader van vier kinderen, nog eentje op komst."

"Kantien De Groene" haalt de twintigste eeuw

We zagen reeds in de inleidende paragrafen van dit artikel hoe het Sint-Jacobsgodshuis aan het einde van het Groenstraatje verdween. Daarbij kwamen er in 1864 ook veranderingen aan het Groentje. Een nieuwe rooilijn opgemaakt in 1889, zou tenslotte samen met volledig verdwijnen van de waterloopjes, voor een heel andere omgeving zorgen. De percelen waarop De Groene stond werden toen onteigend (43). Voor zover ze nog bestonden, moeten de gebouwen er toen afgebroken geworden zijn.

Toch hield De Groene nog stand in de nieuwe bebouwing. In 1909 vinden we er "De Kantien De Groene", een "maison honnête" volgens de serieagent (44). In die extreem café-rijke tijd waren er in het Groenstraatje nog vier andere dergelijke instellingen. Alleen het café "In de Stad Eecló" bevond zich op het oude domein van De Groene. De drie andere ("Tapperij Den IJzergieter", "In het Zonneke" en "In den Driehoek") waren verderop gelegen.

Heden heeft nog een enkel gebouw in de huidige Groenbrugstraat opvallende 18de-eeuwse elementen bewaard in zijn gevel, maar dat behoort niet tot het vroegere complex van De Groene. De plaats van de herberg wordt nu ingenomen door twee huizen aan de Huidevetterskaai. Verder in de Groenbrugstraat demarqueert de achter- en zijgevel van de stedelijke kinderkribbe op het Nieuwsland de oude grens van het gebied van De Groene.

En tot besluit

Alles samen genomen werd hier slechts een heel klein stukje van de geschiedenis van het Groenbrugstraatje belicht. Eigenlijk komen alleen enkele momenten uit de 18de en 19de eeuw, verspreid over een periode van zowat 100 jaar, een beetje uit de duisternis. Vanwaar nu die fraaie straatnaam? Van de herberg, juist...dat zullen we nu wel geweten hebben. Maar de herberg zelf? Vanwaar dat groen uiteindelijk afkomstig is, weten we nog altijd niet. We kunnen er alleen maar groen om lachen.

L. DEVRIESE

Met bijzondere dank aan Roger Moureau die ons kopie's van het primitieve kadasterplan bezorgde en aan Carlos Hourez en Dirk Boncquet die hielpen bij de illustraties.

NOTEN

1. Fris, V., Les accroissements et les transformations de la superficie bâtie de Gand au XIX siècle. *Bulletijn der Maatschappij voor Geschied- en Oudheidkunde te Gent*, Gent 1920, jg. 27-28, p. 117.
2. Stadsarchief Gent (hierna SAG), Reeks 153/1, Kohieren van het huisgeld nr. 201, huisnrs. E168-E183.
3. Meerseman, S., Het "Sente Jacopshuus up Nieuwland" te Gent. Godshuis of politieke instelling (ca. 1257-1540), *Handelingen van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Gent 1991, Nieuwe reeks, dl 45, p. 5-32; id., Het Sint-Jacobsgodshuis in Gent, *Stadsarcheologie, Bodem en Monument in Gent*, Gent, 1990, jg. 14, nr. 4, p. 75-85.
4. Niet alleen het Sint-Jacobsgodshuis werd er toen opgericht. In de onmiddellijke nabijheid ontstond de heerlijkheid Nieuwland. De vroegste bekende vermelding van deze wel zeer betekenisvolle naam dateert uit 1283 (Gysseling, M. *Gent's vroegste geschiedenis in de spiegel van zijn plaatsnamen*, Antwerpen, 1954, p. 64).
5. SAG, Reeks 400, Stadsrekeningen nr. 169, f. 141. Het panoramisch zicht uit 1619 van Jacob Horenbaut (Fig. 3) toont ons twee brugjes in het Groenstraatje. Het derde, op de kaart Goethals aanwezig over de samenvloeiing aan de Leie, ontbreekt. Indien we de overigens redelijk betrouwbare Horenbaut in dit opzicht zouden moeten geloven, dan was het toendertijd helemaal niet mogelijk om vanuit het stadscentrum over de Minne-meersbrug of de Sint-Jorisbrug op het Nieuwland te geraken met droge voeten. Volgens het minder nauwkeurige, maar veel beter bekende anonieme panoramisch zicht uit 1534 in de Bijloke, waren er in dit opzicht daar ter plekke helemaal geen problemen. Bij die oude zichten en kaarten werden echter lang niet alle brugjes afgebeeld. Bij de eerste geometrische kaarten van Goethals en van De Vreese bv., werden talloze brugjes over onbevaarbare waterloopjes die uitgaven op privé-terreinen, niet weergegeven.
6. Gysseling, M., 1954, p. 9-11 en p. 64; Gysseling, M. De oude Leien te Gent. In: J.M. Duvosquel en E. Thoen (eds.) *Peasants and townsmen in medieval Europe*. *Studia in honorem Adriaan Verhulst*, Gent, 1995, p. 92-93.
7. SAG, Reeks 153/1 nr. 105 f.1.
8. De naam Huidevetterken werd nu eens gebruikt voor de huidige Groenbrugstraat, dan weer voor de Huidevetterskaai, of voor het Godshuishammeken, of zelfs voor het huidige Huidevetterken, en alsof het nog niet ingewikkeld genoeg was: ook voor de waterloopjes aldaar.
9. In het interessante overzicht van J. De Roo, De lederneringen en de techniek van het lederbewerkend, te Gent (ca. 1400-ca. 1800) in "Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent", Gent 1992, dl. 46, p. 111-150, vindt men maar weinig informatie omtrent de lokalisatie van de leerlooierijen; G. Deseyn zwijgt er over in zijn beschrijving "Rondom de Minne-meersgracht: ontwikkeling van een vroeg-industriële site. VIAT-MIAT en Gemeentekrediet, Gent, 1989.
10. SAG, Reeks 400, Stadsrekeningen nr. 188, f. 162.
11. Deze blijkbaar gefortuneerde brouwer (cf. F. De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, Gent, 1901, dl. 8, p. 68) De Caestecker, was in die periode ook eigenaar van de brouwerij De Naelde in de Waterwijk (cf. Devriese, L., Boncquet, D., *Huisnamen in de Waterwijk*, in: *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 25, nr. 6, p. 287-288).
12. 38 pond groten: cfr. SAG, Reeks 153/2 nr. 56, f. 271; Reeks 153/1 nrs. 102-108, f. 1.
13. In 1717 "betaelt voor huysshuere 30 ponden gr.'t sjaers" (SAG, Reeks 131 nr. 2, bundel brandewijnschenkerij, Wijk van Kapt. Ferd. Ramon.
14. SAG, Reeks 131 nr. 3.
15. Kerckhaert, N., *Oude Oostvlaamse huisnamen*, Gent 1977-1993, dl. 2, p. 80.

16. Volgens Kerckhaert, specialist ter zake, is de naam Charleroy afkomstig van Karel II, koning van Spanje. Noch Karel de Grote (Charlemagne) noch onze keizer Karel (Charles-Quint) zaten daar voor iets tussen.
17. SAG, Reeks 535. Het is opletten geblazen met de klassering volgens straatnaam in deze zo interessante reeks. De bundel 108 (Huidevetterskaai-Groenstraat) bevat een aanvraag van Willem Anderson voor een herberg De Groene Herder, die geen uitstaans heeft met onze Groene. Deze Groene Herder was "ghestaen in de Meere" (Gazette van Gendt, jg. 1743, nr. 11; ook verschillende aanhalingen in SAG, Reeks 133, Militaire logementen nr. 24 en 25). De meeste bouwaanvragen uit de Huidevetterskaai werden ondergebracht in de bundel 3 (Achterleie). In de 18de eeuw was de benaming "Achterleye" of "Bachtenleye" zeer gebruikelijk voor de huidige Huidevetterskaai. De bundel 197bis (Minnemeers) daarentegen bevat uitsluitend aanvragen uit de omgeving van de Huidevetterskaai. De in de tekst besproken aanvragen betreffen de nr. 1 en 4.
Deze hele toestand is exemplarisch voor de moeilijkheden en hinderlagen die de lokalisatie van de zo rijke 18de-eeuwse Gentse bouwaanvragen met zich meebrengen. Talrijke bouw-aanvragen zitten onder niet zo evidente of onder verkeerde straatnamen geklasseerd. Bij een zoektocht naar 18de-eeuwse bouwaanvragen moet je niet alleen alle ongeveer gelijknamige straten napluizen; je hebt er alle voordeel bij het hele gebuurte in het onderzoek te betrekken.
18. Vermoedelijk werd De Scheemaecker omwille van schulden tot de verkoop van De Groene gedwongen. Dit kunnen we afleiden uit de bewoordingen gebruikt in de bouwaanvraag van de koper Lieven 't Kindt.
19. Livinus Jacobus Kints (geb. 1703, doopregisters van Sint-Martinus te Gent) en de bouwmeester David Franciscus (geboren in 1699, eveneens in de parochie Sint-Martinus) waren zonen van David 't Kindt (de oude) en Johanna De Wilde.
20. Voor de amateurs van bouwkundige termen: de deurlijst was spiegelboogvormig en had een sterk geprofileerd (kwart-hol) beloop op neuten met imposten; Fr. Capiteyn, A., Van Coile, C., Vandeleene, C., Vanderlinden, H., Lodewijk XV of Rococo, 1740-1770. In: Franse Franje naar Gentse Maat, Gent, 1984, p. 77.
21. Vergelijk ook met de bijna identieke opbouw en uitzicht van het magazijn en huis dat David 't Kindt in 1758 bouwde aan de Iepenstraat, gereproduceerd door Deseyn, G. In: Bouwen voor de Industrie, Gent, 1989, p. 71.
22. Vervenne, D., David 't Kindt, leven en werk. Een bijdrage tot de kennis van de Gentse bouwkunst in de 18de eeuw. Onuitgegeven verhandeling licentie Kunstgeschiedenis, Gent, 1983. Dit is een welkome aanvulling van de te beknopte en hier en daar voorbijgestreefde notitie van P. Bergmans in de Biographie Nationale, Brussel, 1930-1932, dl. 25, p. 362-363. Vervenne schrijft omtrent de 18de-eeuwse bouwtekeningen: "Doorgaans is de tekenwijze niet van het hoogste artistieke gehalte. De perspectief, voor enkele tekeningen toegepast, is soms bepaald gebrekkig."
23. SAG, Reeks 114, Diverse rekwesten nr. 6. Aanvraag van David en Lieven 't Kindt tot het gebruik van verschillende stallen in stadseigendom "om de selve by hun gheemployeert te worden tot het inleggen van fouragien".
24. Lenders, P., Gent, een Stad tussen Traditie en Verlichting (1750-1787), Heule, 1990, p. 143.
25. Nève de Mervignies, J., Gand sous l'occupation de Louis XV (1745-1747), Bulletin der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, jg.41, 1933, p. 28-107. Overigens is er in de SAG Reeks 133 (Militaire logementen) waarin de toenmalige herbergen veelvuldig aan bod komen, niet zoveel te vinden omtrent De Groene. Een enkele keer kreeg Lieven 't Kindt paarden te "logeren" in zijn hof en stallingen (Reeks 133, nr. 14, notitie op 10 Mei 1746); een andere keer (Reeks 133 nr. 26, op 27 October 1746) was het de beurt aan een "chirurgien et son aide".
26. SAG, Reeks 153/1, Kohieren van het huisgeld nrs. 105 en 106, f. 1.

27. Drie kinderen 't Kindt werden vermoedelijk in De Groene geboren (doopregisters H. Kerst, 1744, 1747 en 1748). Hoe het verder afliep met Lieven weten we niet.
28. Gazette van Gendt, jg. 1750, nr. 101 (Suppl. 17 December).
29. SAG, Reeks 114, Diverse rekwesten nr. 7 (1760).
30. SAG, Reeks 533, Stadswerken nr. 227: "... dat den selven waterloop tuschen het militair hospitaal Den Groenen ende de straete moet worden ghesuivert tot up den auden grondt" (26 Juli 1782).
31. Evrard, A., Goossens, N., Kluyskens, P., Rambaut, A., Thiery, M. Acht Eeuwen Gentse Ziekenhuizen, Gent, 1993, p. 175-178. De Groene wordt hierin niet vermeld.
32. SAG, Reeks 133, Militaire logementen nr. 48 (1777).
33. SAG, Reeks 536, Acten van erfscheiders nr. 7 (1770). De stadserfscheiders bepaalden in 1770 dat de stad voor de twee huisjes jaarlijks vijf pond grooten courant moest betalen aan de eigenaar, de huidevetter en ledertouwer Heynderick Van der Veken.
34. SAG, Reeks 534, Stadswerken nr. 25, f. 3, 93v, 122v. Oudere betalingen in de stadsrekeningen (SAG Reeks 400), zoals bv. deze vermeld in noot 5.
35. SAG, Reeks 153/1, Kohieren van het huisgeld nr. 108, f. 1.
36. Het is duidelijk dat hier in 1743 vermoedelijk een en ander niet uitgevoerd zoals op de gevelplannen aangegeven stond. Misschien was het oorspronkelijk de bedoeling om het kleinere huis met de poort, waarvan de aanvraag eerst ingediend werd, tegen aan de oude Groene te bouwen. Toen Lieven 't Kindt ook toelating kreeg om zijn tweede huis boven op het waterloopje te bouwen, kon hij de rooilijn verleggen en werd een wijziging in het eerste plan noodzakelijk.
37. Tot 1785 had Van Driessche zijn lijndraaierij aan de overzijde van de Leie aan de Oudevest. In 1789 wordt hij in de "Wegwyser" vermeld als gezworene ven de "Neeringhe van de Lynedraeyers" aan het Sint-Jacobsgodshuis, m.a.w. in de Groenbrugstraat.
38. Devriese, L., Beluiken en huisjescomplexen. Ontstaan en evolutie in het 18de eeuwse Gent. Stadsarcheologie. Bodem en monument in Gent, Gent, jg. 20 nr. 1, p. 8-28.
39. SAG, Reeks 153/1, Kohieren van het huisgeld nr. 101, f. 17-16v. In 1776-1778 was er reeds de vermelding (in SAG, Reeks 153/1, Kohieren van het huisgeld nr. 68, f. 9 e.v.) van "zeven naereen volgende items (huisjes in dit geval) ten voorhoofde op de achter eervve van de herberghe genaemt de Groende". Deze piepkleine huisjes van de huidevetter De Rudder waren echter aan de andere zijde van het Groenstraatje gelegen (Bouwaanvraag in SAG, Reeks 535 nr. 3 (Achterleie), bundel 5.).
40. SAG, Reeks DD, nr. 5, p. 106-106v. De aantallen huisjes stemmen niet overeen met de aantallen op het plan (Fig.7) dat een twintigtal jaren later opgemaakt werd. Misschien waren er intussen al een paar van die bouwseltjes verdwenen.
41. SAG, Reeks DD nr. 17, volgnr. 1291 en 1293.
42. Deneckere, G., Sire, het volk mort. Sociaal protest in België (1831-1918), Antwerpen-Baarn-Gent 1997, p. 44-52. De uitgave van een afzonderlijke beschrijving van het katoenoproer te Gent door dezelfde auteur is in voorbereiding.
43. Gemeenteraadszitting van 7 October 1889. Onteigening van de percelen Sectie A nr. 2334, 2335a en 2335b.
44. SAG, Reeks R, nr. 363.